

PARTIZAN`S SQAURE IN UŽICE (1961) - INTERIOR MATERIALIZATION

ТРГ ПАРТИЗАНА У УЖИЦУ (1961) - МАТЕРИЈАЛИЗАЦИЈА ЕНТЕРИЈЕРА

Duško Kuzović¹

UDK: 69:711.61(497.11UŽICE)
DOI: 10.14415/zbornikGFS33.004
CC-BY-SA 4.0 license

Summary: Knowledge on building materials and techniques is important for the construction, adaptation and reconstruction of architectural heritage. Protection of the architectural heritage of Modern architecture requires a high knowledge of construction techniques, structural systems, methods of material production. This paper analyzes construction techniques, types of materials and production methods of the interior of objects on the Partisan`s Square in Užice.

Keywords: Modern Architecture in Serbia, Partisan`s Square in Užice, Stanko Mandić, Modern architecture, Materials in the Modern architecture.

1. INTRODUCTION

Knowledge of construction techniques and building materials is essential for the construction, adaptation and reconstruction of buildings, as well as for the conservation of architectural heritage. This paper analyzes constructive techniques, types of materials and ways of production for the needs of the interior of buildings in the Partisan`s Square in Užice. The interior of buildings in the Partisan Square was partially described by architect Stanko Mandić [1], architect Aleksej Brkić [2],

Резиме: Познавања конструкције и грађевинских материјал је битно како за потребе изградње, адаптације и реконструкције. Заштита градитељске баштине Модерне архитектуре захтева веома добро познавање грађевинске технике, конструктивних система, начина производње материјала. Овај рад анализира технике грађења, врсте материјала и начине производње за потребе ентеријера објеката на Тргу партизана у Ужицу.

Кључне речи: Архитектура Модерне у Србији, Трг партизана у Ужицу, Станко Мандић, структура у архитектури Модерне, Материјали у архитектури Модерне.

1. УВОД

Познавање грађевинских техника и материјала је битно за изградњу, адаптацију и реконструкцију објеката, као и за послове конзервације архитектонских објеката. Овај рад анализира конструктивне технике, врсте материјала и начине њихове производње за потребе изградње ентеријера Трга партизана у Ужицу. О ентеријеру на Тргу партизана су писали архитекта Станко Мандић [1], архитекта Алексеј Бркић [2], и историчар Живота Марковић [3].

¹ Assist.Prof.Dr. Duško Kuzović, dipl.eng.arch. Department of Architecture Engineering, College of Engineering, Dhofar University, Salalah, Sultanate of Oman, dkuzovic@gmail.com

and historian Života Marković [3]. The construction industry of Western Serbia, in the mid-20th century, has been characterized by: small production capacities, small potentials of construction companies, poor training of workers regarding new construction materials and techniques, poor technical equipment of the companies. The situation is further aggravated by poor quality of roads and rail capacities. In contrast to the above-mentioned picture, the results of the Partisan's Square construction were impressive: the complex was completed within three years by the companies from Užice, Novi Sad and Belgrade.

2. DOCUMENTATION

Interior walls, floors and ceilings

Wall laying was done depending on the purpose of the room. The finishing range extends from plastering, overlaying with stone tiles, stone slabs to tiled walls with tanned lambskin.

Plastering: flat plastering with cement/lime mortar is applied on all residential areas as well as on most areas of public spaces.

Lining of stone tiles: rectangular shape, straight cut sides, rustically processed face, embedded in cement mortar (interior of public buildings).

Plating with ceramic tiles: rectangular, embedded in mortar (interior of the National Theater, Post Office, City Taverns, Cinema and Department Store).

Laying with lamb skin: (tanned) gluing onto the wall surface with natural adhesive (National Theater). This coating has good acoustic qualities.

Covering wooden products: in the form of a louver, the elements are painted, the basic color of the wood (cinema and theater interior) is retained.

Floors

For the floors, a huge range of materials, processing methods and styles were applied: a) *Stone tiles:*

Грађевинску индустрију Западне Србије, половином 20. века, карактеришу: мали производни капацитети, мали извођачки потенцијали грађевинских предузећа, слаба обученост радника за нове грађевинске материјале и технике, слаба техничка опремљеност предузећа. Ситуација је додатно отежана лошим друмским и железничким капацитетима. Насупрот поменутој лошој слици, резултати изградње Трга партизана су били импресивни: комплекс је завршен у року од три године (што претставља резултат вредан сваког поштовања). У изградњи комплекса Трга Партизана учествовала су предузећа из Ужица, Новог Сада, и Београда.

2. ДОКУМЕНТАЦИЈА

Унутрашњи зидови, подови и плафони

Облагање зидова је вршено у зависности од намене просторије. Дијапазон завршне обраде се креће од малтерисања, преко облагања каменим плочицама, каменим плочама до облагања зидова штављеним јагњећим кожама.

Малтерисање: равно малтерисање продужним малтером са глетовањем је примењено на свим стамбеним површинама као и на већини површина јавних простора. Облагање каменим плочицама: правоугаоног облика, равно резаним бочним странама, рустично обрађеним лицем, уграђених у цементном малтеру (ентеријер јавних објеката). Облагање керамичким плочицама: правоугаоног облика, уграђене у малтеру је (ентеријер Народног Позоришта, Поште, Градске кафане, Биоскопа и Робне куће). Облагање јагњећим кожама: (штављеним) лепљењем на зидну површину природним лепком (Народно позориште). Ова облога има добре акустичне квалитете. Облагање дрвеним производима: у форми жа-

rectangular, polished, without joints. Placed in a layer of dry mortar (interior of all public buildings). b) *Ceramic tiles*: in sanitary nodes and kitchens (flats).

Ceilings

Plastering on concrete surfaces was used for residential premises. In public spaces the ceiling construction is plastered on a cane. In the passage of the Department store ceiling construction is formed with accentuated diagonals over shallow connection. *Coating with wooden products* (Cinema and City Taverns).

Stairs

Stairs on the ground, within the building, are applied in several locations (Library, National Theater, Post Office). Stone slabs (5 cm) are laid on reinforced concrete foundations. The front steps are covered with stone less thickness. The stones on the stairs are of the same color and without the application. Special applications are laid on the edge of the tread and made of stone of other colors. All plates are laid in cement mortar and are based on striped reinforced concrete foundations. *Stairs in the buildings of the Tower and Cinema*: double staircase, 120 cm wide, made of reinforced concrete. They are covered with stone cut and polished plates.

Staircase in block West. A double staircase with non-parallel steps (the width of the stairs required at the entrance to the apartments and the elevator is higher than on the staircase platform).

Stairs in the National Theater are decorated, the treads are coated with white stone slabs, and the steps are also coated in the same way.

The staircase in the Library is made of reinforced concrete. The treads are covered with white marble plates. The steps of the staircase are coated with plates of black marble.

Fence of terraces, loggias and stairs

Fences on the Tower building. They are made of reinforced glass. The glass is fixed with screws for the basic metal

лузина, елементи су лакирани, задржана је основна боја дрвета (ентеријер биоскопа и позоришта).

Подови

При облагању подова примењен је огроман дијапазон у избору материјала, начину обраде и слоговима: а) Камене плочице: правоугаоног облика, полиране, без спојница. Положене у слоју сувог малтера су (ентеријер свих јавних објеката). б) Керамичке плочице: у санитарним чворовима и кухињама (станови).

Облагање плафона

Равно малтерисање на бетонској подлози је кориштено за стамбене просторије. У јавним просторима плафонска конструкција је малтерисана на подлози од трске. У пролазу Робне куће плафонска конструкција је обликована са наглашеним дијагоналама преко плитких фугни. Облога дрвеним прерађевинама (сала Биоскопа и Градске кафане).

Степеништа

Степеништа на тлу. Степенице на тлу, у оквиру објекта, се примењују на неколико локација (Библиотека, Народно позориште, Пошта). Камене плоче (5 цм) су положене на армирано бетонске темеље. Чела степеница су обложена каменом мање дебљине. У зависности од положаја камен на степеницама је једнаке боје и без апликација. Посебне апликације су поставене по ивици газишта и начињене су од камена друге боје. Све плоче су положене у цементни малтер и фундирани на тракастим армирано-бетонским темељима. Степеништа у објектима Кула и Биоскоп. Двокрако степениште ширине 120 цм израђено од армираног бетона. Обложене су каменим резаним и полираним плочама. Степениште у блоку Запад. Двокрако степениште са крацима који нису паралелни (потребна ширина степеништа код улаза у станове и лифт је већа него на подесту степеништа). Степенице у Народном позоришту су декоративно обрађене. Ослањају се на централни

construction. *Fence Cinema building* are made in reinforced glass attached to the metal vertical bars. The top of the fence is a bend. *Fences of the South block* are made of metal pipes and profiled sheet metal. *Flags of the West* are on a steel pipe construction with a knitting wire.

Doors, windows, shop windows

The doors in the living rooms are wooden single-winged, painted in white oil color. The doors on the terraces are single, wooden, partly filled with glass. The windows in the apartments are double, without overhead. The base material is a wood that is painted with greasy white. In the space above the window there is a wooden exterior shutter. Shop windows are made in steel profiles rectangular cross-section.

3. CONCLUSION

Using the contemporary materials, architects Stanko Mandić and Milorad Pantović, achieved outstanding results in the design of the Partisan's Square in Užice. Knowing the materials and construction techniques applied during the construction of the Modern architecture is absolutely necessary for architectural conservation and studying so important period in history of architecture.

носач. Газишта су обложена са каменим плочама беле боје. На исти начин су обложена и чела степеника. Степениште у Библиотеци је начињено на армирано – бетонској подлози. Газишта су обложена плочама од белог мермера. Чела степеника су обложена са плочама од црног мермера.

Ограде тераса, лођа и степеништа

Ограде објекта Кула. Начињене су од армираног стакла. Стакло је причвршћено вијцима за основну конструкцију од метала. Ограде Биоскопа. Начињене су од армираног стакла. Стакло је причвршћено за металне вертикале. По врху ограде је руковат од савијеног лима. Ограде објекта Југ. Ограда је сложене конструкције од металних цеви и профилисаног лима. Ограде објекта Запад. Ограда је на конструкцији од челичних цеви са испуном од плетене жице.

Врата, прозори, излози

Врата у стамбеним просторијама су дрвена једнокрилна, бојена у белој боји. Врата на терасама су једнострука, дрвена, делимично са испуном од стакла. Прозори на становима су двоструки, без надсветла, са два / три крила. Основни материјал је дрво које је бојено масном белом бојом. У простору надпрозорника је смештена дрвена спољња ролетна. Излози пословних просторија су од челичних профила правоугаоног пресека. Стакло је једноструко.

3. ЗАКЉУЧАК

Користећи савремене материјале архитекте Станко Мандић и Милорад Пантовић су постигли изузетне резултате у обликовању Трга партизана. Посебно су занимљива решења у ентеријеру. Познавање материјала и грађевинских техника примењених током изградње Трга партизана је неопходно.

REFERENCES

- [1] Мандић, С., (1959) Градски трг у Титовом Ужицу, Функција и композиција архитектуре простора – разматрања, паралеле, огледи, Београд.
- [2] Бркић, А., (1992) Знакови у камену, српска модерна архитектура 1930-1980, Савез архитеката Србије, Београд.
- [3] Марковић, Ж., Стаматовић, А., (1990) Културно-историјско споменичко наслеђе Титовог Ужица, Ужички зборник, број 19, Титово Ужице, стр. 67.

SOURCES / ИЗВОРИ

Historical Archive in Užice / Историјски архив Ужице
Private archive of M. Poznanović, Užice / Архив Р. и М. Позновића, Ужице
Private archive of M. Iskrin, Užice / Архив М. Искрина, Ужице

PHOTO CREDITS / ПОРЕКЛО ИЛУСТРАЦИЈА

Слика 01,02,03. Архив М. Позновића и М. Искрина из Ужица
Picture 01,02,03. Private archive of M. Iskrin / M. Poznanović, Užice

Слика 01. Градска кафана, ентеријер
Figure 01. Town Tavern, interior

Слика 02. Биоскоп, ентеријер
Figure 02. The Cinema, interior

Слика 03. Народно Позориште, ентеријер
Figure 03. National Theater, interior